

Jak jsem juknul do zákulisí politiky

Co se dělo ve veřejném politickém prostoru, v době před sametovou revolucí, je popsáno mnohokrát a je všeobecně známo. Ale když se to před listopadem začalo drolit, tak byla nějakou dobu v prostoru velká nejistota, na kterou stranu se to nakonec přikloní. A velikou nejistotu prožívali i straníci všech velikostí a důležitosti. A v té době za mnou přišel můj dobrý kamarád Zdeněk D. s prosbou, zda bych byl ochoten, aby se u mne sešlo několik straníků, aby se mohli dohodnout o dalším postupu. Chtěli reagovat na perestrojku v Sovětském svazu, vzhledem k tomu, že se u nás zatím nic nedělo a staří dědci stále seděli na svých místech a tvrdě si je hájili. Byli to mladí, vysoce postavení straníci v rámci vnitřní struktury strany. Jejich aktivní člen byl Pavel Smutný, bývalý předseda SSM (Svaz Socialistické Mládeže), posléze ředitel školícího střediska ÚV KSČ. Byl zároveň spolužákem manželky Zdeňka D. a požádal ji, zda by nevěděla, kde by se mohli sejít, protože školící středisko bylo plné odposlouchávacích štěnic a těch se báli, protože to by bylo hodnoceno jako pokus založit frakci či něco podobného a to byl jeden z největších stranických hříchů. A tak se to dostalo až ke mně. Tahle parta ale naštěstí nepatřila ke skupině super dravců, jako byli Mohorita se Štěpánem. Mezi těmi se odehrával skrytý boj, kdo po Jakešovi převezme křeslo a kormidlo.

Váhal jsem, protože jsem komunisty nemohl vystát, ale na druhou stranu jsem si přál změnu současného systému. Myslel jsem si, že převrat je možný jedině zevnitř strany, jak se to povedlo v Rusku Gorbačovovi. Nedovedl jsem si tenkrát představit, že by to mohlo být jinak. Oni měli v rukách policii a i armádu, navíc plně ozbrojené fanatické milice. Tak jsem na to kývl, ale vymínil jsem si, že budu jejich jednání přítomen. Domluvila se doba setkání. Pak přišli, bylo jich asi pět, už si to přesně nepamatuji. Chtěli napsat dopis Gorbačovovi, jménem mladých straníků a požádat ho o pomoc při sesazení té „staré gardy“. Při jedné schůzce se Pavel Smutný vyjádřil: „Chlapi, musíme si pospíšet, abychom stačili obsadit sněmovnu. Pak už bychom se tam přes ty „mrtvoly“ těch staříků nedostali, až ji obsadí Havlisti.“ To mne trochu nadzvedlo, ale ze zásady jsem do jejich jednání nevstupoval. Nakonec to ale naštěstí nestihli a Havlisti vyhráli.

S Pavlem Smutným jsem se ještě několikrát po revoluci setkal. Byl právníkem a byl inteligentní a i kultivovaný. Do prvních svobodných voleb údajně spoluzakládal stranu Levý blok. Hovory s ním byly velmi zajímavé. Tím, že byl vlastně dost vysoký funkcionář a patřil mezi ty, kteří chtěli změnu, měl velmi zajímavé informace, na které jsem nikdy před ani po, nenarazil. Byl ochoten odpovídat na moje zvědavé otázky. Někdy se i rozpovídal.

Odpověď na otázku: „Jak je možné, že se blábol Milouše Jakeše ze zasedání strany v Hrádečku, mohl dostat v nahrávce i mezi normální lidi, kde se zprvu šířil jako „samizdat“ v tajných nahrávkách? byla překvapující, ale logická. Štěpán, který měl ve straně na starosti vnitřní bezpečnost (policie a STB)

potřeboval zdiskreditovat Jakeše, aby měl snazší cestu na jeho místo. A pokud to sám nezorganizoval, tak to alespoň umožnil. A Jakeš dokázal naplnit jeho očekávání a ztrapnil se sám a to parádně. Stačilo jen aby se to dostalo mezi lidi. A to se povedlo.

Ale na místo Jakeše si dělal zálsuk i Mohorita. V jeho gesci byla mládež a tedy i SSM. Na podzim 1988 měli svazáci sjezd, který je vždy připravován dlouho předem. A Mohoritovi se podařilo seskupit svazáky z celé republiky, kteří měli připravit „převrat“ tak, že závěrečné usnesení sjezdu mělo tvrdě odsoudit Jakeše a tehdejší vedení a vyvolat tlak na přeskupení. Tím by zabodoval a měl by šanci se na vlně nespokojené mládeže doplatit až na křeslo nejvyšší. To ale zjistil Štěpán (STB) a narychlo stačil vyměnit většinu Mohoritových delegátů, takže už neměli většinu a připravované závěrečné usnesení nemělo šanci. Zatím to bylo nerozhodně. Zajímavé je, že podobný postup použil později i Václav Klaus, když řešil tzv. „Sarajevský atentát“.

Roky 1988 a 1989 se nesly ve znamení sílící nespokojenosti se stranou a vládou především mezi studenty a inteligencí, ale i prostým lidem. Bylo stále více nepovolených demonstrací, které byly vždy rozehnaný policií, pár lidí zavřeli a jelo se dál. Vysvětlení událostí té doby mi dal Pavel Smutný. Napjaté situace chtěl využít Mohorita, který prosazoval studentské oslavy 17. listopadu s připomínkou Jana Palacha. Dlouho to nebylo povoleno, Štěpán vzdoroval. Pak ho ale zřejmě napadlo, že by to mohl zorganizovat tak, že by to odstavilo Mohoritu včetně studentského vlivu. Prostě študáci provedou průšvih, který se pak sveze i na Mohoritu. Průvod na počest 17. listopadu a Jana Palacha byl povolen na poslední chvíli, pouhé 4 dny před 17. listopadem.

No a průvod pak byl dirigován postupně tak, že místo do Opletalovy ulice, kde by se byl v klidu rozešel, skončil na Národní třídě, kde došlo k jeho napadení policejními složkami. Na Národní třídě, v místech zadrženého davu, ležely na několika místech lešenářské trubky a prý i dlažební kostky. To aby se studenti měli čím bránit. Plán byl podobný, jako kdysi po vítězství našich hokejistů nad Rusáky, když byla vyražena výloha ruského Aeroflotu na Václavském náměstí. Jenže útok policie byl tak zběsilý a dav tak mírumilovný, že se to vymklo z rukou, jak Mohoritovi, tak především Štěpánovi. K žádným devastacím ani k ničení výloh či majetku, nedošlo. Nečekaně začala devastace moci komunistů. Začala dobře, ale v bolestech, což je obvyklý jev při porodech. Měli jsme fantastické štěstí, že se toho „nemluvněte“ ujala něžná chůva se jménem Václav Havel, kterému se drobná místní událost povedla povýšit na světovou událost číslo jedna. Jeho humanismus a charisma doslova ohromily svět. Bohužel se objevily zlé sudičky, které to celé pošramotily. Přišly z Prognostického ústavu a jejich sudbu si dodnes odnášíme. Špinavé peníze nesmrdí, rozprodáme naše dobré podniky, abychom měli peníze, atd. Privatizace! Tak se rozložila Škodovka v Plzni, ČKD Praha, Poldi Kladno, Mesit Uherské Hradiště a mnoho dalších světoznámých podniků. Jedině Mladoboleslavská Škodovka to přežila, ale většina zisků odchází do Německa. Vedle těchto viditelných přešlapů, nebo spíše podrazů, bylo mnoho dalších,

neviditelných. Na jeden z nich s velkým dopadem mne upozornil jeden můj kolega a kamarád Vojta P. Vedle výuky na Fakultě i podnikal a velmi úspěšně.

Tenkrát, ještě jako ministerský předseda, uspořádal Václav Klaus raut pro úspěšné podnikatele. Vojta byl také pozván. A měl příležitost dát se s Václavem Klausem do hovoru. Při té příležitosti se ho zeptal: „Vážený pane ministerský předsedo, co zmýšlíte se školstvím?“ A dostal překvapivou odpověď: „Školství, to není perspektivní obor a učitele budeme držet jen tak u zdi, aby si moc nevyskakovali“. (Neručím za doslovnou citaci, ale význam jednoznačně odpovídá). A dodávám - chcete-li zničit národ, zničte mu jako první školství. Tak to dnes praktikují Číňani v Tibetu. Opačný trend nastoupila tenkrát Jižní Korea, která zpočátku dávala do školství zázračných 20% svého rozpočtu. A tak vznikl „Asijský tygr“, zatím co se naše školství i průmysl jen těžko vyhrabává z minulé zanedbanosti, deformací a devastací dodnes.

Spoluzakládal jsem OF jak na fakultě, tak také na Suchdole. Často jsem vystupoval na různých shromážděních a snažil se podporovat demokratický vývoj v naší zemi. Moje postoje oslovily bývalého disidenta, Suchdoláka Tonda Kříže. Vyhledal mne a začal mne pozvolna seznamovat s lidmi z jeho politického okolí. Seznámil mne s paní Rakušanovou, bývalou redaktorkou rádia Svobodné Evropy, pozval mne na jednání strany ODA (Občanská demokratická aliance) v čele s panem Danielem Kroupou. A jednou přišel s tím, že paní Alena Hromádková chce založit novou stranu, a že mne doporučí a abych se dostavil v určitý den do Domu železničářů na náměstí Míru. Dostavil jsem se a účastnil se prvního jednání i s několika příspěvky a reakcemi. Začal se řešit problém, jestli se má založit nová strana, nebo podpořit ODS proti silným komunistům a sociálním demokratům. Jednání vypadalo zajímavě, ale k žádným jednoznačným závěrům se nedošlo. Další sezení se dohodlo asi za týden, či 14 dní, už si to přesně nepamatuji. Opět jsem dorazil. Nakonec se dohodlo, že se založí nová strana. Měla se jmenovat Křesťanská demokratická strana. A najednou se do jednání začaly vkrádat pokusy jednotlivců o to, jak si přihřát vlastní polívčičku. A nebylo jich málo. To mne totálně otrávil a dalšího jednání jsem se už nezúčastnil.

Také mne oslovil pan Karel Havlíček z Národně socialistické strany. Trochu mne lákalo to, že můj táta kdysi po válce volil Národně socialistickou stranu. Tak jsem se s ním sešel. Chvíli jsme si povídali o tom, jak ta levice je i po těch předchozích zkušenostech silná. A že by o mne měli zájem, a když k nim vstoupím, tak jim hodně pomůžu. Tím měl na mysli, že bych se stal funkcionářem a asi lépe placeným, než učitel na ČVUT. Já ale chtěl zůstat na škole, protože to mne naplňovalo. Rozhodně jsem neměl žádnou politickou ctižádost a tak jsem nakonec odmítl. Došel jsem konečně k názoru, že ta velká politika pro mne není to pravé ořechové a že vedle své práce na fakultě, kde jsem byl osm let místopředsedou Senátu fakulty a přednášející tři odborné předměty, mi stačí jen ten malý politický dvoreček na Suchdole.

Pavel Beneš, listopad 2023.